

Маріупольський
університет

ПРОГРАМА

**вступних випробувань
на 2023 рік**

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія»

Програма вступного фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня Магістр за спеціальністю 052 «Політологія», ОП «Політологія. Політична аналітика та експертиза». Київ : МДУ, 2023. 17 с.

Укладачі: Пашина Н. П., д.політ.н., професор кафедри політології та міжнародних відносин;
Константинова Ю. В., к.і.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин;
Трофименко А. В., к.політ.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин.

Рецензенти:

Романцов В. М., доктор історичних наук, професор кафедри історії та археології;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор кафедри культурології.

Програма вступного фахового іспиту зі спеціальності 052 Політологія розрахована на вступників за ОС Магістр містить перелік питань кваліфікаційної співбесіди для перехресного вступу, основні вимоги до складання письмового екзамену, критерії оцінювання відповіді, перелік рекомендованої літератури.

Програма затверджена на засіданні кафедри політології та міжнародних відносин

Протокол № 6 від 14 лютого 2023 р.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ СПЕЦІАЛЬНИМИ УМОВАМИ ВСТУПУ.....	4
РОЗДІЛ 2. ПРОГРАМА ФАХОВОЇ СПІВБЕСІДИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ НА БАЗІ ДИПЛОМА МАГІСТРА (СПЕЦІАЛІСТА) ЗА КОШТИ ФІЗИЧНИХ ТА/АБО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....	11
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	16

РОЗДІЛ 1.
ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
052 ПОЛІТОЛОГІЯ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ СПЕЦІАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ВСТУПУ

1.1. Пояснювальна записка

Формою вступних випробувань здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» є фаховий екзамен у письмовій формі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom, Viber, WhatsApp, Telegram, Google Meet тощо та навчального порталу Moodle МДУ протягом 2 годин.

Загальні вимоги до вступників:

- наявність ступеня бакалавра або диплома спеціаліста;
- відповідний рівень професійної підготовки, який перевіряється при перехресному вступі перевіряється на вступній співбесіді за спеціальністю;
- певний рівень результатів студентської наукової підготовки, яка підтверджується нагородами та участю в конференціях, друкованими роботами, оцінкою стажування за кордоном тощо;
- певний рівень іноземних мов.

На підставі представлених документів формується рейтинг вступників на ОС «Магістр», на підстав якого вступники проходять конкурсний відбір.

Питання складені у відповідності з програмами наступних дисциплін:

- Вибірчі системи країн світу
- Етнополітологія
- Історія політичних вчень
- Історія та теорія політичних партій
- Місцеве самоврядування та державне управління
- Методологія політичної науки
- Основи геополітики та геостратегії
- Політична регіоналістика
- Політична система сучасної України
- Політичний аналіз та прогнозування
- Політичний менеджмент
- Політичні еліти та лідерство
- Політичні інститути та режими
- Порівняльна політологія
- Теорія держави та права.

Тестові завдання при вступі на ОС Магістр передбачають:

Тестові завдання при вступі на ОС Магістр передбачають:		
I блок	0 – 100	Двадцять тестових завдань закритого типу з однією правильною відповіддю з чотирьох можливих, кожне з яких оцінюється у 5 балів (дати, прізвища, назви)
II блок	0 – 50	П'ять питань, що передбачають розкриття певного терміну, кожне з них оцінюється у 10 балів. Відповідь на питання не може перевищувати 500 знаків.
III блок	0 – 20	Одне розширене питання з тематики теорії держави, політичної культури, політичної географії, етнополітології, державного управління тощо, оцінюється у 20 балів. Відповідь на питання не може перевищувати 5000 знаків.

IV блок	0 – 30	Тематичне завдання, що включає до себе елементи наукового аналізу сучасних політичних процесів в Україні. Оцінюється максимум у 30 балів. Відповідь на питання не може перевищувати 9000 знаків.
---------	--------	--

1.2. Типові завдання, що виносяться на іспит

I рівень

1. Ким був заснований фашизм як політична течія?
2. Що передбачає історичний метод дослідження?
3. Хто був основним теоретиком ідеології націонал-соціалізму (нацизму)?
4. Як співвідносяться об'єкт і предмет дослідження?
5. Що передбачає гармонійний тип політичної соціалізації?
6. Яке з положень відповідає біхевіористському методу?
7. Сутність контент-аналізу як методу дослідження.
8. Яке співвідношення між поняттями "державна влада" та "політична влада"?
9. Яку назву має зміщення президента з посади за рішенням парламенту?
10. Визначення поняття методологія наукового дослідження.
11. За якої форми правління президент є одночасно главою держави і уряду?
12. Делегована народом своїм представникам у парламенті влада.
13. У якому елементі форми держави відображається система прийомів, методів і способів здійснення державної влади?
14. Як називається принцип конкуренції різних органів влади, наявності засобів для їх взаємного стримування і підтримки відносної рівноваги сил?
15. Форма безпосередньої участі громадян в управлінні державою шляхом формування вищих представницьких органів, органів місцевого самоврядування, їх персонального складу.
16. Що означає системний підхід в методології досліджень?
17. Як називається окреслений законодавством певний обсяг повноважень, обов'язків і прав державного органу?
18. Що входить до повноважень президента України?
19. Яка ознака є притаманною групі тиску, на відміну від політичної партії?
20. Що розуміють під абсентеїзмом?
21. Назвіть регіон, в якому всі країни є президентськими/парламентськими/змішаними республіками.
22. Хто є автором моделі елітарної демократії?
23. В якій країні вперше було введено посаду президента?
24. Яка модель президентства характеризується більшим авторитаризмом?
25. У скількох відсотках країн світу Президент є главою держави?
26. У яких країнах представлена класична лінійна модель демократичного транзиту?
27. Які органи не відносяться до виконавчо-розпорядчі в структурі держави?
28. Наявність якої характеристики відрізняє авторитарний режим від тоталітарного?
29. Правовим принципом якого режиму є вислів "Все, що не заборонено законом, - дозволено"
30. Для якого політичного режиму вводить термін "поліархія" відомий американський політолог Р. Даль?
31. Яка модель правового регулювання лобізму передбачає наявність окремого закону про лобізм, вимоги до обов'язкової реєстрації та звітності лобістів?
32. Взаємодія яких двох складових є основною ознакою моделі політичного режиму?
33. Яка наука вивчає процес переходу від тоталітарного до демократичного режиму?

34. До якого політичного режиму часто використовують вислів "Дозволено все, окрім політики"?
35. Як називається об'єднання індивідів на основі спільних інтересів, що прагне вплинути на органи влади з метою прийняття певного рішення?
36. Яка риса є ознакою посттоталітарного режиму?
37. Якому типу політичної культури притаманні індивідуалізм, розвинутий середній клас, захист приватної власності як риси політичної культури?
38. Що включає конвенційна форма політичної участі згідно типології У. Мілбрайта?
39. Чим визначається електоральний вибір згідно моделі раціонального вибору?
40. Що лежить у основі соціального конфлікту, на думку Карла Маркса?
41. Яку назву має стратегія конфліктної поведінки, що передбачає спільне рішення проблеми, яке буде відповідати інтересам обох сторін?
42. Який спосіб взаємодії між державою і групами інтересів передбачає вплив знизу з боку незалежних від держави груп населення на органи влади з метою отримання певних переваг, пільг, привілеїв для цих груп?
43. У якій державі вперше було прийнято закон про лобістську діяльність?
44. Яка лобістська технологія передбачає організацію та проведення масових акцій, для участі в яких мобілізуються члени групи, а також представники широкої громадськості, що мають спільні цілі або матеріально мотивовані?
45. Що означає поняття децентралізація в політичній науці?
46. Що виступає первинним суб'єктом місцевого самоврядування в Україні?
47. Форма вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення.
48. Що розуміють під політичною свідомістю.
49. Головна посадова особа територіальної громади.
50. Коли розпочалася реформа децентралізації в Україні?
51. Які повноваження називають делеговані?
52. Яка концепція відображає розуміння влади як вияв, сублимації пригніченого лібідо?
53. Які вчені уперше розпочали дослідження психології мас?
54. Ознаки вождізму за Ф. Ніцше.
55. Що включає політична ідеологія?

II рівень
Розкрийте поняття:

1. Абсентеїзм
2. Авторитаризм
3. Анклав
4. Апарат державного управління
5. Виборче право
6. Внутрішнє море
7. Громадянське суспільство
8. «Групи тиску»
9. Демократія
10. Держава
11. Державна послуга
12. Державна служба
13. Державне управління
14. Державний суверенітет
15. Електоральна географія
16. Звернення громадян
17. Контреліта

18. Лобізм
19. Масова партія
20. Механізм держави
21. Міжнародні канали
22. Партійна система
23. Політична влада
24. Політична географія
25. Політична еліта
26. Політична іммобільність
27. Політична культура
28. Політична партія
29. Політична поведінка
30. Політична система суспільства
31. Політична субкультура
32. Політичне рішення
33. Політичний імідж
34. Політичний іміджмейкінг
35. Політичний менеджмент
36. Політичний символ
37. Політичний стереотип
38. Вибори
39. Політичні інститути
40. Політичні режими
41. Рекрутування політичних еліт
42. Тоталітаризм
43. Масова свідомість
44. Установки масової свідомості
45. Стереотипи масової свідомості
46. Політичні настрої
47. Наукова комунікація
48. Загальні методи наукових досліджень
49. Спеціальні методи політологічних досліджень
50. Теллурократія
51. Рімленд
52. Держава-ворота
53. Транскордонне співробітництво
54. Регіоналізм
55. Політичний регіон

III рівень

Дайте відповідь на питання:

1. Охарактеризуйте концепцію національної еліти Д. Донцова
2. Визначте якісні показники еліти (елітність та елітарність)
3. Опишіть стилі політичного лідерства.
4. Проаналізуйте теорію політичного лідерства Н. Макіавеллі.
5. Розкрийте основні теорії походження держави.
6. Визначте сутність теорії трьох поколінь прав людини.
7. Розкрийте «ідеальні» типи політичної культури Г. Алмонда і С. Верби
8. Визначте сутність, агентів та етапи політичної соціалізації.

9. Дайте визначення місцевому самоврядуванню, розкрийте його місце у державному управлінні.
10. Визначте роль політичних партій та громадських організацій як суб'єктів державного управління.
11. Виокремте основні, загальні та допоміжні функції державного управління.
12. Визначте сутність та теорії трансформації політичних режимів.
13. Опишіть різновиди демократичних режимів в сучасному світі.
14. Проаналізуйте причини виникнення та сутність тоталітаризму
15. Визначте державу як основний політичний інститут
16. Охарактеризуйте інститут виконавчої влади
17. Охарактеризуйте інститут президенства
18. Опишіть інститут парламентаризму
19. Перерахуйте євро регіони України та держави, які до них входять
20. Назвіть основні складові державної території
21. Визначте повноваження Президента України.
22. Надайте основні функції Верховної Ради України.
23. Охарактеризуйте управління процесами, мотивації, комунікації та структуризації в політичній кампанії.
24. Визначте основні напрями управлінської думки, наукові школи та підходи.
25. Проаналізуйте пропорційну виборчу систему: поняття, практика впровадження.
26. Визначте основні етапи виборчого процесу, їх характеристика.
27. Охарактеризуйте такі функції партій - формування політичних цілей та завдань артикуляції та інтеграції соціальних інтересів, політичної ідентифікації.
28. А. Токвіль про відмінності між американськими та європейськими партіями.
29. Охарактеризуйте політичну психологію особистості.
30. Проаналізуйте політичну психологію малих груп.
31. Охарактеризуйте політичну психологію великих груп.
32. Проаналізуйте політичну психологію мас.
33. Визначте технологію соціальних маніпуляцій
34. Дайте аналіз методології та методам досліджень у політичній науці
35. Проаналізуйте застосування системного методу у політологічних дослідженнях.
36. Охарактеризуйте ситуаційний аналіз (кейс-стаді) політичних проблем.
37. Визначте метод контент-аналізу в дослідженні політики.
38. Охарактеризуйте проблему геополітичного дуалізму у поглядах науковців першої половини ХХ ст.
39. Визначте мондіалізм як геополітичну концепцію.
40. Проаналізуйте принцип консолідації в сучасних демократіях

IУ РІВЕНЬ

Складіть аналітичну записку:

1. Фактори впливу на формування сучасних українських політичних еліт.
2. Стан та перспективи формування соціальної та правової держави в Україні.
3. Визначте тип політичної культури сучасної України, охарактеризуйте її основні фактори формування та характерні риси.

4. Проблеми та перспективи реформування державного управління в Україні.
5. Канали і механізми взаємодії груп інтересів з органами державної влади.
6. Аналіз політико-географічного розташування України.
7. Виборча система України: специфіка, переваги та недоліки.
8. Джерела та напрямки трансформації сучасних партій.
9. Реформа місцевого самоврядування в Україні: стан, основні здобутки та перспективи.
10. Проаналізуйте та порівняйте поняття політичний PR, політична реклама, політична пропаганда, виділіть загальне і часткове.
11. Особливості політичної еліти в сучасній Україні (політико-психологічний аспект).
12. Роль соціологічного методу у політологічних дослідженнях.
13. Балтійсько-Чорноморський простір як геополітична категорія: концептуально-теоретичний вимір та прикладне прогнозування.
14. Регіональний фактор у політичному процесі України.
15. Держави з невизначеним статусом: поняття, різновиди, приклади.

1.3. Критерії оцінювання

Оцінювання фахового вступного іспиту здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів). Мінімальна кількість балів – 0. Максимальна кількість балів – 200. Прохідний бал – 130.

Шкала оцінювання

«незадовільно»	0 – 129	Вступник розрізняє об'єкти вивчення. Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Вступник відтворює лише частину навчального матеріалу; виконує елементарні завдання.
«задовільно»	130 – 149	Вступник здатний до відтворення основного навчального матеріалу, може повторити за зразком певну операцію, дію. Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правила, визначення, поняття.. Вступник виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
«добре»	150 – 179	Вступник правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії . Знання вступника є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і містить певні неточності. Вступник добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в

		стандартних ситуаціях, вмiє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
«вiдмiнно»	180 – 200	Вступник має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вступник має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, вмiє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Вступник має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вмiє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

РОЗДІЛ 2.

ПРОГРАМА ФАХОВОЇ СПІВБЕСІДИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 052 «ПОЛІТОЛОГІЯ» ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ НА БАЗІ ДИПЛОМА МАГІСТРА (СПЕЦІАЛІСТА) ЗА КОШТИ ФІЗИЧНИХ ТА/АБО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

2.1. Пояснювальна записка

Індивідуальна усна співбесіда для здобуття освітнього ступеня Магістр за спеціальністю 052 «Політологія» на базі диплома ОС Магістр та ОКР Спеціаліст відбувається в онлайн-форматі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom, Viber, WhatsApp, Telegram, Google Meet.

Загальні вимоги до вступників:

- наявність диплома магістра або спеціаліста;
- певний рівень результатів студентської наукової підготовки, яка підтверджується нагородами та участю в конференціях, друкованими роботами, оцінкою стажування за кордоном тощо;
- певний рівень іноземних мов.

На підставі представлених документів формується рейтинг вступників на ОС «Магістр», на підстав якого вступники проходять конкурсний відбір.

Питання складені у відповідності з програмами наступних дисциплін:

- Вибірчі системи країн світу
- Історія політичних вчень
- Історія та теорія політичних партій
- Місцеве самоврядування та державне управління
- Основи геополітики та геостратегії
- Політична система сучасної України
- Політичні еліти та лідерство
- Політичні інститути та режими
- Теорія держави та права.

2.2. Перелік тем для вивчення

Тема 1. Історія політичних вчень

Політичні вчення в період Стародавнього Сходу. Політичні вчення в Давньому Китаї (Лао-цзи, Конфуцій, Шан Ян, Мо-цзи). Політичні вчення в Давній Індії («Закони Ману», «Артхашастра»).

Політичні вчення в добу Античності. Політичні вчення в Давній Греції (Платон, Аристотель). Політичні вчення в Давньому Римі (Цицерон, Марк Аврелій).

Політичні вчення в період європейського Ренесансу (Т. Мор, Т. Кампанелла, Н. Макіавеллі, Ж. Боден).

Політичні вчення в Англії XVII–XIX століття (Т. Гоббс, Дж. Локк, І. Бентам).

Політичні вчення у Франції XVIII – XIX століття (Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, А. де Токвіль).

Політичні вчення в Німеччині XVIII–XIX століття (І. Кант, Г. Гегель).

Політична думка за доби Київської Русі («Руська правда» Ярослава Мудрого, політичний зміст «Повчання» Володимира Мономаха).

Політична думка України в литовсько-польську та польсько-козацьку добу (С. Оріховський-Роксолан, І. Вишенський, «Конституція» П. Орлика).

Політична думка України в XIX та першій половині XX століття. Політична думка діячів Кирило-Мефодіївського товариства (М. Костомаров, Т. Шевченко). Політичні ідеї І. Франка. Політичні ідеї М. Драгоманова. Політичні ідеї М. Грушевського. Політичні ідеї В. Винниченка.

Тема 2. Поняття, види та функції політики

Поняття політики. Теоретичні витoki поняття «політика» (Платон, Аристотель, М. Вебер). Політика як *polisy, politics* та *polity*.

Види політики, суб'єкти та функції політики. Директивне, функціональне, комунікативне розуміння видів політики. Соціальні, інституціональні та функціональні суб'єкти політики. Функції політики: управління, інтеграції, визначення цілей, соціалізації.

Тема 3. Політична влада як суспільне явище

Поняття, види і концепції політичної влади. Поняття і види влади. Концепції політичної влади (реляціоністська, телеологічна, системна, біхевіоралістська). Підходи до пояснення природи влади (біологічний, антропологічний, політологічний).

Ознаки політичної влади (нормативність, публічність, моноцентризм, засоби стримування та противаг, легальність, легітимність (традиційна; раціонально-легальна, харизматична).

Функції політичної влади (інтегративна, регулятивна, мотиваційна, консолідуюча, стабілізаційна).

Ресурси політичної влади. Поняття ресурсів політичної влади (утилітарні, примусові, нормативні). Механізми реалізації політичної влади (панування, керівництво, управління, контроль).

Тема 3. Політична система суспільства

Поняття політичної системи.

Структура політичної системи (інституціональна, нормативна (регулятивна), функціональна, комунікаційна, духовно-ідеологічна підсистеми).

Функції політичної системи (політичного цілепокладання, владно-політичної інтеграції суспільства, регулятивна).

Концепції політичної системи (Д. Істон, Г. Алмонд).

Типології політичних систем Г. Алмонда (англо-американська політична система, континентально-європейська політична система).

Політична система сучасної України.

Тема 4. Політичні ідеології

Політична ідеологія лібералізму. Класичний лібералізм (Дж. Локк, Б. Констан, Дж. С. Мілль). Неолібералізм (Ф. А. фон Гайєк, Л. фон Мізес).

Політична ідеологія консерватизму. Класичний політичний консерватизм (Ж. де Местр, Е. Берк). Український політичний консерватизм В. Липинського. Неоконсерватизм (Д. Белл, І. Крістолл).

Політична ідеологія комунізму (К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін).

Політична ідеологія соціал-демократії (К. Каутський, Е. Бернштейн).

Політична ідеологія націоналізму. Теоретичні засади націоналізму (Е. Геллнер, Е. Сміт). Український націоналізм М. Міхновського. Інтегральний український націоналізм Д. Донцова.

Тема 5. Політичні еліти та політичне лідерство

Політичні еліти. Поняття та функції політичних еліт. Концепції та типології політичних еліт (В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельс).

Політичне лідерство. Поняття політичного лідерства. Концепції політичного лідерства (ситуативна, конституентів (послідовників), психологічна). Функції політичного лідерства (інтегративна, комунікативна, програмна, управлінська, мобілізаційна, легітимація). Типологія політичних лідерів М. Германн (лідер-прапорносець, лідер-служитель, лідер-торгівець, лідер-пожежний).

Тема 5. Держава як політичний інститут

Держава: поняття та ознаки. Поняття держави. Основні концепції походження держави (патріархальна, договірна, насильницька, психологічна). Ознаки держави (суверенітет, територія, населення, публічна влада, легальний примус).

Державний устрій. Поняття державного устрою та його форми (унітарна, федеративна, конфедеративна). Форма державного устрою сучасної України

Форми державного правління. Поняття форми державного правління. Монархія як форма державного правління (абсолютна монархія, конституційна (парламентська) монархія). Республіка як форма державного правління. Типи республік (президентська, парламентська, змішана (парламентсько-президентська, президентсько-парламентська республіки). Форма державного правління в сучасній Україні

Тема 6. Політичні режими та їх типи

Поняття політичного режиму.

Демократичний політичний режим. Поняття та ознаки демократії як політичного режиму (пріоритетність політичних прав і свобод людини, поділ державної влади, виборність влади, політичний плюралізм). Форми демократії (представницька, пряма, демократія участі). Формування демократичного політичного режиму в сучасній Україні.

Авторитарний політичний режим.

Тоталітарний політичний режим. Поняття та ознаки тоталітарного політичного режиму (культ особи тоталітарного лідера, монопольна ідеологія, контроль за всіма сферами суспільного життя, диктатура однієї партії). Класичні форми тоталітарних політичних режимів (фашистський, комуністичний, нацистський).

Тема 7. Політичні партії та партійні системи

Поняття, функції й типології політичних партій. Поняття політичних партій (організаційна структура, програма діяльності, правовий режим функціонування, членство в партії). Функції політичних партій (ідеологічна, пропагандистська, функція політичного представництва соціальних інтересів, функція досягнення та здійснення влади, функція розробки політичного курсу влади, функція політичного рекрутування). Типології політичних партій (ліві – центристські – праві політичні партії; типологія за М. Дюверже (кадрові та масові політичні партії); правлячі та опозиційні політичні партії).

Партійні системи. Поняття партійних систем. Типи партійних систем (однопартійна, двопартійна, багатопартійна). Типологія партійних систем за Дж. Сарторі. Типологія партійних систем за М. Дюверже. Партійна система сучасної України.

Тема 8. Вибори та виборчі системи

Поняття виборів.

Демократичні принципи виборів (вільне волевиявлення, загальність, рівність, таємне голосування).

Поняття та різновиди виборчих систем (мажоритарна, пропорційна, змішана).

Виборча система сучасної України. Вибори Президента України. Вибори до Верховної Ради України. Суб'єкти виборчого процесу в Україні.

Тема 9. Громадянське суспільство

Поняття та принципи функціонування громадянського суспільства.

Самоорганізація як базова ознака громадянського суспільства. Помаранчева революція та Революція Гідності як прояви зрілості громадянського суспільства в Україні.

Громадські організації і рухи в структурі громадянського суспільства. Поняття громадських організацій і рухів; громадські організації і рухи в сучасній Україні.

Волонтерський рух в Україні.

Тема 10. Геополітика та геостратегія

Теоретичні основи геополітики. Основні поняття та підходи до визначення понять «географічний чинник» та «геополітика». Структура, функції та особливості геополітики. Геостратегічні та геополітичні регіони, геополітичні вісі, геополітичні поля та опорні точки. Основні закони геополітики.

Парадигми геополітики. Дуалістична парадигма геополітики. Гео економічна парадигма геополітики. Цивілізаційна парадигма геополітики. Циклічна парадигма геополітики.

Теоретичні школи геополітики. Німецька школа геополітики (Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Хаусхофер, К. Шмітт). Англо-американська школа геополітики (Г. Маккіндер, А. Мехен, Н. Спайкмен, З. Бжезинський, Ф. Фукуяма, С. Гантінгтон). Українська школа геополітики (С. Рудницький, Ю. Липа).

Геостратегія. Поняття, типологія та ознаки геостратегії. Структурні елементи геостратегії держави. Геостратегічні цілі та пріоритети держави.

2.3. Критерії оцінювання

Оцінювання індивідуальної усної співбесіди здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів). Максимальна кількість балів – 200. Прохідний бал – 100.

Відповідь вступника зараховується в наступних випадках:

- Теоретичні питання розкрито в повному обсязі, відповідь на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки.
- Теоретичні питання розкрито в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки.
- Частина питань розкрито не в повному обсязі, зроблені незначні помилки.

За результатами співбесіди відповідь вступника не зараховується, якщо більша частина теоретичних питань не була висвітлена або всі питання повністю не розкриті.

«незараховано»	0 – 99	0 – 99	Вступник розрізняє об'єкти вивчення. Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Вступник відтворює лише частину навчального матеріалу; виконує елементарні завдання.
«зараховано»	100 – 139	100-109	Вступник здатний до часткового відтворення основного навчального матеріалу, може повторити за зразком певну операцію, дію.
		110-119	Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять,
		120-129	Вступник виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу, може сформулювати правила, визначення,

			поняття. Відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена.
		130-139	Вступник відтворює навчальний матеріал, може сформулювати правила, визначення, поняття. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
140 – 179		140-149	Вступник правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії.
		150-159	Знання вступника є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами,
		160-169	Вступник достатньо володіє вивченим матеріалом, може робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і містить певні неточності.
		170-179	Вступник добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
180 – 200		180-189	Вступник має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення.
		190-194	Вступник має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, вміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
		195-200	Вступник має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авер'янова В. Державне управління в Україні. (Навчальний посібник). 2016. URL: <https://economics.studio/upravlinnya-derjavne-munitsipalne/derjavne-upravlinnya-ukrajini-navchalniy.html> (дата звернення: 17.04.2023).
2. Бакуменко В., Усаченко Л., Червякова О. Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. / за заг. ред. Л. Усаченко. К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 174 с.
3. Богуш Д. Десять секретів політичних компаній : навчальний посібник. Київ : Видав-во «Березовська», 2017. 168 с.
4. Воронянський О., Кулішенко Т., Скубій І. Політологія : підручник. Харків : ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. 180 с.
5. Герасимчук Т., Киридон А., Троян С. Загальна теорія політики : навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
6. Горбач О., Демшичак Р. Політологія : навч. посіб. Львів, 2013. 260 с.
7. Городок М., Карташов А., Романенко Є., Стасюк В. Перемога на виборах: технології, кампанії, принципи. Практичний посібник. Київ, 2016. 264 с.
8. Гошовська В., Пашко Л. Політичне лідерство: Навчальний посібник. К. : НАДУ, 2013. 112 с.
9. Державна політика : підручник / ред. кол. : Ю. Ковбасюк (голова), К. Ващенко (заст. голови), Ю. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.
10. Дністрянський М. Політична географія України : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 348 с.
11. Елітознавство : підручник / за заг. ред. В. Гошовської. К. : НАДУ, 2013. 268 с.
12. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. Цвік, О. Петришин, Л. Авраменко та ін. ; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. Петришина. Харків : Право, 2011. 584 с.
13. Кириченко В. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2013. 218 с.
14. Климкова І., Остапенко М. Вибори і виборчі системи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011. 160 с.
15. Кудряченко А., Рудич Ф., Храмов В. Геополітика : підручник. К. : МАУП, 2004. 296 с. URL: <http://elibrary.ivinas.gov.ua/3/1/%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BBi%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.%D0%9Fi%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (Дата звернення: 01.01.2019).
16. Литвин В. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
17. Мадіссон В. Сучасна українська геополітика : навч. посіб. К. : Либідь, 2003. 176 с.
18. Мілова М., Дмитрашко С. Політичні режими : навчальний посібник для студентів 2 – 3 курсів всіх спеціальностей денної форми навчання. ОДАХ, 2009. 30 с.
19. Мілюкова А., Степанова Н. Політичні інститути та процеси в Україні : методичний посібник для забезпечення самостійної роботи студентів усіх форм навчання (за напрямом 052 Політологія). Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018. 124 с.
20. Моро-Дефарж Ф. Введение в геополитику. М. : Конкорд, 1996. 151 с.
21. Остапенко М. Політична культура суспільства : навч. посіб. К. : МАУП, 2008. 96 с.
22. Пахарев А. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні : навчальний посібник. К. : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2011. 182 с.
23. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами / За заг.ред. Ф. М. Рудича. К. : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 488 с.
24. Політологія : конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / Н. Семке, І. Доля. Харків : НТУ «ХП», 2017. 156 с.

25. Рудич Ф., Балабан Р., Ганжуров Ю. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. К. : Либідь, 2008. 440 с.
26. Сухонос В. Теорія держави і права: підручник. Суми : Університетська книга, 2014. 544 с. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/47858> (дата звернення: 17.04.2023).
27. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. Білозьоров, В. Власенко, О. Горова, А. Завальний, Н. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Гусарєва, О. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. URL: https://www.naiou.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf (дата звернення: 17.04.2023).
28. Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив : М. Михальченко (керівник) та ін. К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 440 с.
29. Хімченко О. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства : навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Професіонал», 2006. 208 с.
30. Чернов С. Текст лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління». Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2014. 140 с.
31. Ярош О. Загальна теорія політики. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту Ім. Лесі Українки. 2005. 240 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-26.html> (дата звернення: 17.04.2023).